

Діденко А.С.

студентка

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

м. Київ, Україна

Кужелєв М.О.

доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

м. Київ, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ВАЛЮТИ НБУ

Цифровізація є одним з найбільш актуальних напрямів розвитку економіки сьогодення. Однією з невід’ємних складових цифровізації економіки є поява цифрової валюти центрального банку (Central bank digital currency або CBDC). За визначенням Європейського центрального банку, Цифрова валюта центрального банку (далі – ЦВЦБ) – цифрова форма фіатних грошей, яка є загальнодоступною, випускається державою і має статус законного платіжного засобу [1, с. 5]. Варто зауважити, що така валюта відрізняється від криптовалют та приватних грошей тим, що гарантується державним суверенітетом. ЦВЦБ є продовженням еволюційного розвитку грошей, що покликана відповідати на виклики XXI сторіччя.

Перелік країн, що досліджують питання ЦВЦБ постійно розширюється. Багамські острови першими впровадили свій «Sand Dollar». Він був покликаний вирішити питання фінансової доступності, пов’язаною з розселенням громадян на численних островах. Водночас з країнами, які використовують такі валюти, поруч існують і ті, які відмовились від ідеї ЦВЦБ, зважаючи на низький попит серед населення та суттєві витрати (зокрема, Еквадор та Уругвай) [2, с.54].

Україна однією з перших країн у світі у 2016 почала вивчати ЦВЦБ та розроблювати концепцію е-гривні. У 2018 році був запущений пілотний проєкт з випуску обмеженої кількості е-гривні в еквіваленті 5443 гривень для проведення декількох тестових операцій співробітниками НБУ. Робота над розробкою не припинялася і під час повномасштабного вторгнення. Наразі експерти досліджують досвід інших країн та працюють над найбільш ефективним втіленням для українського контексту. Однак перспективи впровадження такої валюти є дискусійним питанням та потребують глибокого аналізу переваг та недоліків.

Серед основних переваг ЦВЦБ варто виокремити такі:

- безпечність, адже за випуск таких грошей відповідальний Центральний банк країни;
- зменшення витрат на транзакції за одночасного збільшення їх швидкості та ефективності;
- прозорість. Імовірно, цей пункт є чи не найбільш визначальним для впровадження е-гривні. Оскільки вона даватиме НБУ можливість легко відслідковувати та контролювати будь-які операції. З іншого боку, ця перевага викликає пересторогу щодо того, що НБУ матиме безперешкодний доступ до

інформації щодо таких транзакцій, що може порушувати анонімність користувачів. Проте варто зауважити, що НБУ наразі немає остаточного рішення щодо анонімності чи ідентифікації користувачів;

- збільшення рівня фінансової доступності, що підтверджує приклад Багамських островів.

Крім того, е-гривня, як і будь-яка інша ЦВЦБ потенційно може підтримувати монетарну та фіскальну стабільність у декілька способів:

- підтримка системи стійких платежів;
- уникання ризиків, пов'язаних з новими формами приватних грошей;
- підтримка конкуренції, інновації та ефективності в платежах;
- відповідь на майбутні потреби платежів у цифровій економіці;
- покращення доступності та зручності використання грошей Центрального банку;

банку;

- вирішення проблем, пов'язаних зі зменшенням кількості готівки в обігу;
- як «будівельний матеріал» для кращих транскордонних платежів [3, с. 16-

19]

Здається, що такий широкий перелік переваг, який в реальності не обмежується лише вище зазначеним, є цілком вичерпним для впровадження в Україні е-гривні. Оскільки така валюта відповідає вимогам майбутнього цифровізації та вже зараз може бути інструментом зменшення корупції та підвищення ефективності платежів. Проте навіть ті аспекти, що розглядалися мають паралельно і ряд суперечностей, що ставлять під сумнів доцільність впровадження такої валюти. Тому необхідно чітко окреслити також і потенційні загрози та недоліки ЦВЦБ:

- кіберзагрози. Будь-яка ЦВЦБ покликана бути надійно захищеною завдяки криптографічним принципам блокчейну. Однак поява е-гривні може спричинити й нові проблеми – кібератаки. Очевидним є те, що з розвитком такої валюти будуть покращуватися і системи захисту, проте все ж актуальним є питання вкладення значних ресурсів в посилення безпеки цифрової валют НБУ;

- необхідність суттєвих фінансових витрат на розробку. Е-гривня є новою формою грошей для українського суспільства, її створення вимагає розробки відповідної ІТ-інфраструктури, законодавчих змін, змін у платіжних системах тощо. Відповідно, налагодження усіх супутніх ресурсів вимагатиме суттєвих вкладень. Також варто зазначити, що е-гривня може бути розглянута як «disruptive technology», тобто суттєво змінити екосистему платіжного ринку України та перерозподілити наявні ролі [4, с. 36];

- імовірність низького попиту серед населення. Для громадян України е-гривня є незвичною формою грошей. Крім того, з початку повномасштабного вторгнення суттєво збільшився попит на готівку, що може залишатися стабільним явищем і в часи повоєнної відбудови України. А отже, українське суспільство може мати деякі побоювання щодо зменшення частки наявних форм грошей, зокрема готівки «на руках», на користь нової е-гривні.

- надмірна зарегульованість та збільшення повноважень контролю НБУ.

Основними можливими варіантами впровадження е-гривні є такі: е-гривня для роздрібних безготівкових платежів із можливими функціоналом

«програмованих» грошей; е-гривня для використання у сфері, пов'язаній з обігом віртуальних активів та е-гривня для забезпечення транскордонних платежів [5]. Відповідно до кожного з варіантів ЦВ НБУ матиме свої характеристики, особливі переваги та недоліки й перспективи впровадження.

Головним завданням Центрального банку є забезпечення стабільності національної валюти. З цією метою він використовує зокрема інструменти монетарного регулювання [6; 7].

Отже, е-гривня – це справжній «крок вперед» для розвитку та цифровізації економіки України, що може допомогти вирішити наявні проблеми завдяки своїй інноваційності. Проте е-гривня все ж не є бездоганним інструментом, її недоліки також мають вагоме значення та повинні бути мінімізовані для нівелювання потенційних ризиків. Така валюта, безумовно, змінить наявну систему платежів, потребує змін банківської системи, її IT-інфраструктури, законодавчих змін та роботи із суспільством. За умови порівняння досвіду інших країн та детальної розробки проєкту е-гривні, що відповідатиме потребам та вимогам українського ринку, вона може бути офіційною валютою та успішно функціонувати вже в найближчому майбутньому.

Література:

1. European Central Bank. URL: https://www.ecb.europa.eu/raum/groups/pdf/fxcg/2018/20180906/Item_2a_-_Cryptocurrencies_and_tokens.pdf
2. Міщенко В.І., Науменкова С.В., Міщенко С.В. Теоретичні засади та практичні аспекти впровадження і використання цифрових грошей. *Економічна теорія*. 2022. № 2. С. 44–66. DOI: <https://doi.org/10.15407/etet2022.02.044>
3. Bank of England. Discussion Paper Central Bank Digital Currency Opportunities, challenges and design URL: <https://www.bankofengland.co.uk/-/media/boe/files/paper/2020/central-bank-digital-currency-opportunities-challenges-and-design.pdf>
4. Аналітична записка за результатами пілотного проєкту із впровадження платформи “Електронна гривня” та електронних грошей Національного банку України (е-гривні). *Національний банк України*. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Analitichna_zapiska_E-grivnya.pdf?v=4
5. Національний банк представив учасникам платіжного ринку та ринку віртуальних активів проєкт концепції е-гривні. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-predstaviv-uchasnikam-platijnogo-rinku-ta-rinku-virtualnih-aktiviv--proyekt-kontseptsiyi-e-grivni>.
6. Baranovskyi O. I., Kuzheliev M. O., Zherlitsyn D. M., Nechyporenko A. V., Sokyрко O. S. Econometric models of monetary policy effectiveness in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol 3. № 30. P. 226–235.
7. Zherlitsyn D., Rekunenko I., Nechyporenko A., Nemsadze G. The impact of inflation targeting on macroeconomic indicators in Ukraine. *Banks and Bank Systems*. 2020. №15(2). P. 94–104.